

เครือข่ายภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

Public Network Participation in Preventing Special Cases of Crime

ดร. วินันท์ กานต์ รุจิภักดิ์*

ดร. ลัญญพงษ์ ลิ้มประเสริฐ**

■ บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ สาเหตุของการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ แกนนำกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ ในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ได้แก่ ลพบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก สระแก้ว สงขลา ตาก และ ราชบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกทั้งหมด จำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มทั้งหมด 10 กลุ่ม ๆ ละ 3 – 5 คน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยของการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายภาคประชาชนของกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถสรุปปัจจัยหลัก คือ 1) ความปลอดภัย คือ ต้องการให้ชุมชนที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย ปราศจากอาชญากรรมและสิ่งไม่ดีในชุมชน 2) การรับรู้ในเชิงบวก คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เช่น

* อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ บทบาทหน้าที่ของการเป็นเครือข่ายภาคประชาชน 3) ประสบการณ์การทำงานเครือข่าย คือ การเป็นเครือข่ายภาคประชาชนของหน่วยงานอื่นมาก่อน ทำให้เข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน และ 4) ภาพลักษณ์ขององค์กร คือ เครือข่าย ส่วนหนึ่งมีความเชื่อมั่นในการดำเนินงานองค์กร คือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ส่วนรูปแบบในการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็นคือ การมีส่วนร่วมเชิงป้องกัน คือ การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง การสอดส่องดูแลอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยการใช้ระบบการควบคุมทางสังคมในการดูแล และป้องกันสมาชิกในครอบครัว ชุมชน และประชาชนเอง และการมีส่วนร่วมเชิงปราบปราม คือ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นคดีพิเศษ เครือข่ายก็จะแจ้งข่าว หรือการแจ้งเหตุการกระทำผิดไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษได้มาดำเนินการในการจับกุมผู้กระทำผิด พร้อมทั้งการเก็บพยานหลักฐานเบื้องต้นของผู้ที่กระทำ ความผิดเบื้องต้นเท่าที่จะกระทำได้ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมควรมีการประสานงานร่วมกัน และควรมีการสร้าง ความตระหนักให้กับประชาชนในชุมชนในการสร้างความสงบสุข ปลอดภัยให้เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินงานด้านเครือข่ายจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : เครือข่าย การป้องกันอาชญากรรม อาชญากรรมคดีพิเศษ

■ Abstract

This research is conducted qualitatively for studying the forms of the public network participation in preventing special cases of crime, including the factors affecting the motivation of participation, problems and obstacles in proceeding as well as the guideline for developing the procedure of the public network participation in preventing special cases of crime to be more effective. The study group is consisted of the leaders of the public network participation in preventing special cases of crime in Bangkok and other provinces which are Lopburi, Phetchaburi, Samutsakorn, Phetchabun, Phitsanulok, Sa-kaeo, Songkhla, Tak, and Ratchaburi. The in-depth interview is applied for data collection in which there are 15 participants in total; the samples are further classified into 10 focus groups while there are 3-5 interviewees in each focus group. The result of the study identifies the factors influencing the participation in the public network participation in preventing special cases of crime as 1) Safety: demanding the society to be safe from crimes and wickedness, 2) Positive perception: receiving the useful information for decision-making such as information on the procedure of the Department of Special Investigation (DSI) and the role/duty of public network

towards the crime, 3) Experience on public network: having participated in public network under other organizations before which helps in understanding the procedure and 4) Image of the organization: a sector of the public network is confident in the organization and its procedure, in this case, the DSI. The forms of the public network participation in preventing special cases of crime can be concluded into 2 issues as follows: 1) Participation in preventive method: participating in monitoring or keeping a close look for the crime that might be occurred in the society by applying the society control system in order to take a good care of and protect the members of families, societies, and the people, 2) Participation in subjugation method: when a crime occurs in the society which is a special case, the public network will report any data or cases to the DSI in order to arrest the criminals and collect the primary evidence as much as possible. The recommendation from the study states that the participation of the public and government agencies in preventing the crime should be co-operated and raises the awareness of the people within the society to create peaceful and safe environment for the society together with supporting the government in terms of information network.

Keywords : Network, Crime prevention, Special Cases of Crime

■ บทนำ

จากการส่งเสริมการบริหารราชการแบบการมีส่วนร่วมในส่วนราชการ หรือองค์การต่าง ๆ ในส่วนของภาครัฐ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้มีการพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินการดำเนินงานโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ เพื่อใช้ในการประเมินและมอบรางวัลความเป็นเลิศด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างแรงจูงใจ และพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะร่วมกับภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมของระบบราชการยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, <http://www.opdc.go.th/>) ภายใต้นโยบายดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบงานยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ภายใต้ยุทธศาสตร์ “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” (*Justice for all, All for justice*) โดยได้ดำเนินการตามแนวทางใหม่คือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของ “หุ้นส่วน” ทำงานร่วมกับบุคลากรของกระทรวงยุติธรรม เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน

แนวคิดเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยประเด็นหลัก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน และเครือข่ายทางสังคม ศาสตราจารย์นายแพทย์ วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) ระบุว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน แม้ว่าการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนอย่างเพียงพอเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังคงเลือกใช้การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนเป็นการสื่อสารทางเดียวเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องดำเนินสองทางคือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการนั้น ๆ ด้วยเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำประชาชนเข้ามาช่วยกันร่วมแก้ปัญหาของส่วนรวม เป็นการสร้างความรู้สึกว่าเป็นปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาของทุกคนมิใช่เป็นปัญหาของคนหนึ่งคนใด ซึ่งก่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างกลุ่มในชุมชนและทำให้เกิดความสามัคคีมีความผูกพันซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นการสร้างให้เห็นถึงสถานภาพของชุมชนที่เป็นชุมชนสร้างสรรค์ มีการตัดสินใจเป็นอิสระโปร่งใส ประชาชนมีความไว้วางใจและเอาใจใส่ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความยั่งยืน

ในส่วนของเครือข่ายทางสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กับกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน และเป็นลักษณะองค์ประกอบของการทำงานเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน ทั้งระหว่างองค์กรกับองค์กร หรือองค์กรกับบุคคลหรือชุมชน หรือกลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคล ประเด็น

เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ และกระบวนการเรียนรู้ ดังกล่าวนั้น ปาริชาติ วลัยเสถียร (2547) ได้ให้รายละเอียดที่เป็นประโยชน์ว่า การทำงานขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั่วไป สิ่งหนึ่งที่ทุกภาคส่วนมี คือ เป้าหมาย (Ends) และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย (Means) ซึ่งเป็นภารกิจที่ทุกหน่วยงานจะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ยุทธศาสตร์หนึ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ เลือกใช้ คือ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือหรือการเสริมสร้างเครือข่าย ซึ่งเป็นการแสวงหาแนวร่วมและการระดมทุนทรัพยากรจากฝ่ายต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การที่ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยและสร้างความผูกพันต่อกัน โดยการเข้าไปเสริมจุดอ่อนและพัฒนาศักยภาพอันเข้มแข็งที่กลุ่มองค์กรนั้น ๆ มีอยู่ให้ปรากฏขึ้น ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน จัดว่าเป็นการเติมเต็มในสิ่งที่ขาดให้แก้กันและกัน และเป็นการสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น เพราะในความเป็นจริงคงไม่มีองค์กรใดจะมีกระบวนการและศักยภาพที่สมบูรณ์แบบครบถ้วน ทุกกลุ่มทุกองค์กรต่างมีข้อจำกัดและศักยภาพที่แตกต่างกัน การช่วยเหลือพึ่งพาและการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่ขาดหายไป ย่อมจะเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างเครือข่ายนั้นให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาแล้วภายใต้ยุทธศาสตร์ “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ต้องปฏิบัติตามกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมาย

รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 ที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการดูแลให้มีการปฏิบัติ และบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรมทั่วถึง โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมต่อไป (พงษ์ธร ธัญญสิริ, 2552)

ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบของเครือข่ายในการป้องกันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน และเครือข่ายโดยกระบวนการนี้สามารถนำไปสู่การจัดการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งเป็นวิธีการทำงานสมัยใหม่ และจะปรับวิธีคิดให้กับทุกฝ่ายหันกลับมาผนึกกำลังร่วมมือกันทำงานเพื่อให้งานบรรลุไปสู่ผลสำเร็จ นั่นคือ ความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์และกระบวนการเรียนรู้เป็นเครือข่ายความปลอดภัยของสังคมจากการป้องกันอาชญากรรม จึงเป็นฐานความคิดสำคัญในการพัฒนาสร้างเครือข่ายภาคประชาชนขึ้น กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงยุติธรรมที่ดำเนินงานด้านคดีพิเศษ ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของประชาชน ซึ่งกำลังของเจ้าหน้าที่ไม่สามารถป้องกันปราบปรามดำเนินการได้ทั่วถึง ต้องอาศัยการเฝ้าระวังและกระบอกเสียงจากเครือข่ายภาคประชาชน เปรียบเสมือนสุภาษิตที่ว่า “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” การร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่และเครือข่าย นอกจากทำให้ลดระยะเวลาในการดำเนินงาน

ของเจ้าหน้าที่แล้ว ยังช่วยลดระยะห่างในความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้การดำเนินงานด้านการเก็บรวบรวมหลักฐานในการดำเนินคดีต้องใช้ความเชี่ยวชาญของพนักงานจากหลากหลายอาชีพ ในการดำเนินงานดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการให้ข้อมูลข่าวสารสำคัญในการดำเนินคดีพิเศษ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถสร้างเครือข่ายภาคประชาชนได้ด้วยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน และมีการตัดสินใจร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้วยวิธีการป้องกันอาชญากรรมโดยเล็งเห็นตรงกันว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลักการ แนวคิด และวิธีการ เหล่านี้จะก่อกำเนิดให้เกิดเป็นภาคประชาสังคมที่ยึดกันอย่างเข้มแข็ง และกลายเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการต่อสู้กับปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน (เฉลิมเกียรติ ศรีวรขาน, 2555)

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้น ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมเป็นหัวใจความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรม เพราะความจริงแล้วคนในชุมชนสามารถทำให้เกิดความสงบสุขได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้

กระบวนการยุติธรรม แต่ถ้ามีเรื่องที่ต้องเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม สิ่งที่ชุมชนจะช่วยได้ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข้อมูล เบาะแส การเฝ้าระวัง เป็นการช่วยเสริมให้กระบวนการยุติธรรมประสบผลสำเร็จ อีกทั้งการเข้ามาเป็นเครือข่ายดีเอสไอก็ให้ผลโดยตรงกับประชาชน จึงเป็นภาพที่ประชาชนสนใจ มีความหวังและอยากให้ความร่วมมือ เพราะดีเอสไอมีอำนาจในเชิงกฎหมาย มีเครื่องมือที่จะไปสร้างสิ่งดีงามให้กับสังคมไทยได้ ตอนนี้เครือข่ายดีเอสไอภาคประชาชนคือกลุ่มคนรุ่นบุกเบิกที่จะมาร่วมทำให้นโยบายของกระทรวงยุติธรรมเดินหน้าไปได้และทำให้คำว่า “ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม” เป็นจริงได้ (ศูนย์เครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาชน, 2556)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องของการสร้างเครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมไทย ซึ่งปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ต้องการความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายในการป้องกันแก้ไข ดังนั้นนโยบายที่ผ่านมาจึงมีการเน้นการแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนนั่นเอง นอกจากนี้ Cox and Wade (1998) กล่าวว่า ประชาชนเป็นส่วนสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม คือประชาชนในฐานะเป็นผู้ควบคุมทางสังคม ซึ่งการเฝ้าระวังและตรวจตรา และการจัดสายตรวจเพื่อนบ้านเพื่อออกตรวจตรา และคอยสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน ยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนให้เสี่ยงต่อภัยอาชญากรรมลดน้อยถอยลง ซึ่งเป็นผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้ง

การทำกิจกรรมร่วมกันเฝ้าระวัง ป้องกันการเกิดอาชญากรรมคดีพิเศษของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการป้องกันอาชญากรรมต่อไปในอนาคตความสำคัญของประเด็นดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ดีกว่าเดิม ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษว่ามีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายอย่างไร และสาเหตุใดบ้างที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสาเหตุของการเข้าร่วมเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

■ **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**

1) ผลการศึกษาสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ และกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

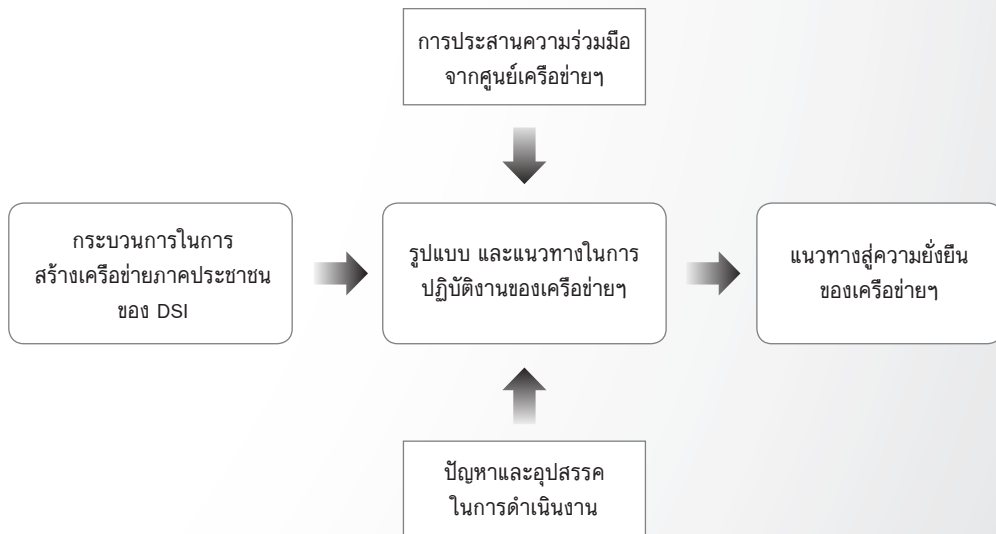
2) ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษให้เหมาะสมต่อไป

3) ผลการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เครือข่าย

ภาคประชาชน กรมสอบสวนคดีพิเศษในการจัดทำกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังอาชญากรรมพิเศษ

■ **กรอบแนวคิดในการวิจัย**

การศึกษาครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมและแนวคิดเรื่องเครือข่ายชุมชนเป็นกรอบในการศึกษา

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

■ ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) กลุ่มแกนนำเครือข่ายภาคประชาชน ของศูนย์เครือข่ายและพันธมิตรประชาชนรณรงค์สิทธิพิเศษ วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากแกนนำเครือข่ายภาคประชาชน ของศูนย์เครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด (ลพบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก สระแก้ว สงขลา ตาก และราชบุรี) สัมภาษณ์เจาะลึกทั้งหมด จำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มทั้งหมด 10 กลุ่ม ๆ ละ 3 – 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นแล้วนำมาตีความ อธิบาย และวิเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญต่าง ๆ เพื่อใช้ในจัดกลุ่มข้อมูล ในการวิเคราะห์เนื้อหาของกรณีมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังอาชญากรรมคดีพิเศษ

■ ผลการศึกษา

1. สาเหตุของการเข้าร่วมเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมพิเศษ

ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุในการเข้าร่วมสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชน ของศูนย์

เครือข่ายฯ กรมสอบสวนคดีพิเศษนั้นมีหลากหลาย แต่ประเด็นที่มีความคิดเห็นตรงกันก็คือ ต้องการให้ชุมชนมีความสงบ เรียบร้อยมีอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยที่สุด ในการนำเสนอผลการวิจัยได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็นสาเหตุของการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายภาคประชาชน ของกลุ่มสมาชิกในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตต่างจังหวัด รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ กล่าวคือ ในการเข้าเป็นสมาชิกศูนย์เครือข่ายภาคประชาชนของกลุ่มสมาชิกที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ก่อนเข้าเป็นสมาชิกส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากในกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตจะเป็นผู้แจ้งข่าวต่าง ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่ทราบข่าวสารเรื่องต่างๆ

2) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากบุคคลใกล้ชิด ในประเด็นนี้ แกนนำเครือข่ายภาคประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า สมาชิกที่เข้าร่วมปฏิบัติงานกับศูนย์เครือข่ายฯ บางกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มเพื่อนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ ของชุมชนอยู่แล้ว และได้ชักชวนให้มาร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

3) ความสนใจในหน่วยงาน กล่าวคือ ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกบางส่วนมีความสนใจอยากทราบเกี่ยวกับการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และมีความคิดเห็นว่าการสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานใหม่และรับผิดชอบเกี่ยวกับคดีอาญาทั่วประเทศ หากเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายสามารถรู้และเข้าใจว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษทำงาน

อย่างไรบ้าง

4) ผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องถิ่นอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่าย เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่น

5) มีประสบการณ์ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนอยู่แล้ว กล่าวคือ ผู้เข้าร่วมเครือข่ายภาคประชาชนของกรมสอบสวนคดีพิเศษส่วนใหญ่เป็นแกนนำของชุมชน และเป็นสมาชิกเครือข่ายของ ป.ป.ส. มีความรู้ด้านเครือข่ายอยู่แล้ว จึงเห็นว่าเป็นประโยชน์กับชุมชนของตัวเองจึงเข้าร่วม

6) ได้รับการชักชวนจากคนในชุมชน/พื้นที่ กล่าวคือ สมาชิกบางท่านได้กล่าวว่า ในชุมชนนั้นมีการจัดตั้งเครือข่ายเดิมอยู่แล้ว ในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความเห็นว่าถ้าเข้าร่วมการปฏิบัติงานกับกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างกับงานเดิมที่ปฏิบัติกันอยู่แล้ว รวมทั้งได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นในกระบวนการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ ในส่วนของสมาชิกที่เป็นนักศึกษานั้น พบว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้น เนื่องจากได้รับการแนะนำจากเพื่อน และอาจารย์ที่ให้เข้าร่วม

7) ผู้เข้าร่วมทำงานให้กับชุมชนด้วยจิตอาสาอยู่แล้วเมื่อทราบข่าวจากชุมชนจึงเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เนื่องจากผู้เข้าร่วมมีจิตอาสาทำงานด้านสาธารณะให้กับชุมชนอยู่แล้ว เมื่อได้รับการประสานและชักชวนจากชุมชนว่ามีประโยชน์มากหากเข้ามาเป็นเครือข่ายของกรมสอบสวนคดีพิเศษเพราะ

จะสามารถมีความรู้ในการเฝ้าระวังป้องกันอาชญากรรมให้กับชุมชนของตัวเองได้

8) ผู้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายๆ อยากให้ชุมชนปลอดภัยจากอาชญากรรม ปลอดภัยจากการทุจริต ปลอดภัยจากยาเสพติด โดยอยากให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเข้ามาช่วยเหลือในชุมชน อยากรู้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติงานอย่างไร และสามารถเข้าช่วยเหลือชุมชนอย่างไร ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เช่น ในบางพื้นที่ของผู้เข้าร่วมเครือข่ายมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นชุมชนที่ติดชายแดนประเทศไทยมีกำลังเจ้าหน้าที่จำนวนน้อยประกอบกับภูมิประเทศเป็นพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า

9) มีปัญหาในชุมชนและไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาดูแล กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอิทธิพลในชุมชน เมื่อไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาช่วยเหลือ ดูแล ทำให้กลุ่มแกนนำชุมชนได้ติดต่อให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเข้ามาดำเนินการในการแก้ไขปัญหาในระดับหนึ่ง ทำให้เกิดการประสานงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายในชุมชนและกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้เกิดเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมพิเศษ

จากผลการศึกษา พบว่าลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ ในเขต

กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดนั้นเป็นลักษณะรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังอาชญากรรม การแจ้งเบาะแสการกระทำผิดชุมชน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การมีส่วนร่วมในการเป็นแหล่งข่าวในชุมชนให้กับศูนย์เครือข่ายฯ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การปฏิบัติงานของเครือข่ายภาคประชาชนฯ เป็นการเฝ้าระวัง สอดส่องดูแล การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการแจ้งข่าวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดในชุมชน เพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น โดยสมาชิกเครือข่ายฯ จะร่วมกันสอดส่องดูแลเฝ้าระวังหากมีเหตุการณ์กระทำผิดเกิดขึ้น หรือเห็นว่าน่าจะมีการทำความผิดเกิดขึ้นก็จะแจ้งข่าวให้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบ เพื่อมาดำเนินการกับผู้กระทำผิดต่อไป

2) สมาชิกเครือข่ายจะร่วมกันป้องกันหรือแก้ไขเบื้องต้นก่อนเท่าที่ทำได้ โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแบ่งหน้าที่กันตรวจตราโดยให้ชุมชนร่วมมือกัน หากผู้ใดคิดจะทำความผิดเป็นคนในชุมชนก็จะตักเตือนห้ามปราม หากเป็นคนนอกชุมชนก็จะรวมตัวกันต่อต้าน และหากมีกำลังไม่เพียงพอก็จะขอความร่วมมือจากสมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ เป็นการใช่วิธีการชุมชนที่ควบคุมกันเอง

3) การปฏิบัติงานของเครือข่ายฯ บางพื้นที่จะเป็นการป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก กล่าวคือ สมาชิกเครือข่ายฯ จะรวมกลุ่มกันนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนทราบเรื่อง

การทำความผิดอย่างไรเป็นความผิดไม่ควรกระทำและชักชวนให้มาเป็นเครือข่ายเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

4) การส่งเรื่องร้องทุกข์ต่าง ๆ คือ การส่งเรื่องร้องเรียนหรือร้องทุกข์ หากมีเรื่องที่ไม่โปร่งใสหรือหากมีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นในชุมชน ในการร้องเรียนต่าง ๆ นั้น เป็นการประสานงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายภาคประชาชน และสมาชิกอปพร. ของชุมชน ที่มีหน้าที่ดูแลสอดส่องชุมชน ซึ่งบางครั้งไม่สามารถส่งเรื่องการกระทำผิดให้แก่หน่วยงานอื่นได้ เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษเข้ามาจึงเป็นโอกาสดีที่ทำให้มีช่องทางเพิ่มขึ้นในการแจ้งเบาะแสการกระทำผิดต่าง ๆ ในชุมชน

5) การสอดส่องดูแลคนในครอบครัว ซึ่งในการปฏิบัติงานดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นจากการดูแลครอบครัว จากบุคคลใกล้ชิดญาติพี่น้อง ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีการประชุมเครือข่ายของชุมชนร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอาสาสมัครหมู่บ้าน กลุ่มอปพร. เพื่อมาสรุปรายงานผลการเฝ้าระวังการสอดส่องดูแลคนใกล้ชิด ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นในครอบครัวหนึ่งครอบครัวใด เครือข่ายในชุมชนก็จะคอยเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแสให้เจ้าหน้าที่ทราบต่อไป

6) การบูรณาการร่วมกันเพื่อปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับ แกนนำเครือข่ายและสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชนในการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนของแต่ละพื้นที่ในการร่วมมือกัน

แก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนร่วมกัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ร่วมมือกันปฏิบัติงานในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

7) ในกรณีที่มีกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในชุมชนมากกว่าหนึ่งเครือข่ายๆ การปฏิบัติงานก็ต้องเป็นไปในรูปของการบูรณาการ โดยการดำเนินงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายในชุมชน โดยการเอาชุมชนเป็นตัวตั้งแล้วมีเครือข่ายๆ ทำงานในหลายๆ โครงการไปพร้อมๆ กัน เช่น เครือข่ายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)

8) เนื่องจากในปัจจุบันเป็นโลกของการใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร ในการปฏิบัติงานของเครือข่ายนั้นก็จะเอาสิ่งนี้มาเป็นสิ่งที่เชื่อมประสานกันในการทำงาน ซึ่งแกนนำเครือข่ายได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินกิจกรรมนั้นต้องดูที่พื้นฐานของชุมชนเป็นหลัก แล้วนำเอาเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามา เช่น ในเครือข่ายภาคประชาชน จังหวัดราชบุรี เริ่มต้นใช้รูปแบบของวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นชาวลาวเวียง ที่เข้ามาเป็นพื้นฐานของชุมชนทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ช่วยกันเฝ้าระวังและใช้การสื่อสารแบบใหม่ คือ online สื่อสารถึงกันตลอดเวลา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประชุมหารือ นำปัญหาของชุมชนมาปรึกษากันเพื่อแก้ไข้ปัญหา และคอยรับฟังความคิดเห็นของทุกคน แล้วนำมาปฏิบัติจริง ทำให้ประสบผลสำเร็จ เช่น การทำเครือข่ายๆ ต่อด้านยาเสพติด ได้ผลมากทำให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติด

3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

ปัญหาในการดำเนินงานของเครือข่ายๆ มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทั้งที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) แกนนำเครือข่ายๆ ในบางพื้นที่ยังมีข้อสงสัยเป็นคำถามว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษ จะช่วยเขาได้จริงหรือไม่ และถ้าหากแจ้งเบาะแสเข้าไปให้กรมสอบสวนคดีพิเศษแล้ว ปัญหาอาชญากรรมจะได้รับการแก้ไข้ให้หมดไปหรือไม่ เนื่องจากในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในเรื่องยาเสพติด การฉ้อโกง ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาในเรื่องกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่น เป็นต้น

2) ภาคประชาชนที่มีทัศนคติที่ไม่ไว้วางใจหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำแต่ในประเด็นนี้อย่างกว้างขวางกรณีเครือข่ายค้ายาเสพติดนั้น ประชาชนทราบข้อมูลเป็นอย่างดีว่าเป็นเครือข่ายที่ใหญ่โต มีอิทธิพล มีทุนมาก และเคยแจ้งเบาะแสให้ข้อมูลแก่หน่วยงานบางแห่งไปแล้ว แต่ไม่เกิดการเคลื่อนไหวจัดการขบวนการดังกล่าว และการเคลื่อนไหวจัดการขบวนการดังกล่าว และข้าราชการผู้แจ้งเบาะแสถูกเปิดเผยตัวตน เป็นเหตุให้ประชาชนหวาดกลัวต่อความปลอดภัยจึงเป็นความเสียหายอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในพื้นที่ ใครจะเป็นผู้คุ้มครอง รับประกันความปลอดภัย สำหรับคดีที่เป็นคดีพิเศษด้วยแล้วผู้กระทำผิดมีเครือข่ายโยงใยซับซ้อนยิ่งนัก

3) สืบเนื่องจากข้อ 2 ย่อมส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายๆ ในการเฝ้าระวังอาชญากรรมคดีพิเศษและการสร้างแหล่งข่าว ซึ่งสะท้อนให้

เห็นความลังเลใจว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะเอาจริงหรือช่วยเหลือเขาได้จริงหรือไม่ หรือจะเป็นเหมือนหน่วยงานอื่น ๆ มาจัดเวทีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนแจ้งเบาะแสไปแล้วก็ไม่มีการแก้ไข/จับกุม ผู้แจ้งเบาะแสดังกล่าวได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากผู้กระทำผิดทราบถึงผู้แจ้งเบาะแสด การจัดเวทีให้ความรู้ สัมมนาเชิงปฏิบัติการสามารถเดินไปได้ด้วยดี คนเข้าร่วมเพราะได้รับความรู้ แต่ปฏิบัติการจริงคงต้องเฝ้าจับตาดูกันต่อไป อีกประการหนึ่งในการแจ้งเบาะแสด หรือการเป็นแหล่งข่าวนั้น เครือข่ายฯ จะได้รับความปลอดภัยมากน้อยแค่ไหน บางครั้งสมาชิกเครือข่ายฯ ถูกข่มขู่จากผู้กระทำผิดในชุมชนด้วยกัน จนทำให้สมาชิกบางคนไม่กล้าแจ้งข่าวให้กับกรมสอบสวนคดีพิเศษอีกต่อไป เนื่องจากกลัวว่าจะเกิดอันตรายกับตัวเองและครอบครัว และจะมียิ่งมีผลกระทบมากหากสมาชิกเครือข่ายฯ ที่มีจำนวนสมาชิกน้อยและไม่เข้มแข็ง

4) ปัญหาเร่งด่วนของชุมชน เช่น กรณีเหมืองแร่ โรงโม่ที่เพชรบุรี ปัญหาที่ทำกิน ขยะสารพิษที่ จ.สระแก้ว ปัญหายาเสพติดที่คุกคามทุกชุมชนทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นความเดือดร้อนของประชาชนแต่ทว่ายังไม่พบว่ามีปฏิบัติการใด ๆ เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการสอบสวนคดีพิเศษอย่างยิ่ง

5) การเขียนคำร้องในการแจ้งเบาะแสด การกระทำผิด หรือข้อมูลต่าง ๆ ไปยังกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ไว้ซึ่งการตอบกลับ ทำให้ปัญหาที่ยังคงอยู่แล้วเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ผู้ที่ทำงานจริงจึงไม่กล้าจะทำงานเพราะเสี่ยงกับอันตราย จะมีอิทธิพลใน

การทำงาน ค่อนข้างจะทำงานกันอย่างลำบาก สมาชิกเครือข่ายบางพื้นที่นั้น ไม่มีความชัดเจนในเรื่องของกระบวนการในการปฏิบัติงาน (บทบาท - หน้าที่) ว่าหลังจากที่สมัครเป็นสมาชิกของคุณ์เครือข่ายฯ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ต้องทำอะไรอีกนอกจากการเขียนคำร้องแจ้งเบาะแสดเรื่องการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือเมื่อแจ้งเบาะแสดแล้ว ต้องทำอะไร ซึ่งกระบวนการในส่วนของ การประสานความร่วมมือในประเด็นนี้ไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร

7) ปัญหาขาดความยั่งยืนของเครือข่ายภาคประชาชนในบางพื้นที่ กล่าวคือ ในบางพื้นที่ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนได้ลดลง หรือไม่มีความยั่งยืน เนื่องจากขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ขาดผู้นำในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการของคนในชุมชนกับนโยบายของรัฐที่เข้ามาเป็นต้น

8) ในการปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังอาชญากรรมในชุมชน ในบางช่วงเวลาก็มีปัญหาในเรื่องการแทรกแซงการปฏิบัติงานจากกลุ่มที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหาเรื่องอิทธิพลเถื่อน ได้เข้ามาแทรกแซงในชุมชน และมีเรื่องของการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในการแทรกแซงในชุมชน แต่เนื่องจากชุมชนเข้มแข็งจึงสามารถต่อสู้กับภัยสิ่งเหล่านั้นได้ในระดับหนึ่ง

9) ขาดการประสานงาน หรือการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนของกรมสอบสวนคดีพิเศษแต่ละพื้นที่ ซึ่งถ้าหากได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน

ร่วมกัน แล้วทำให้สามารถนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งมาประยุกต์ใช้ในชุมชนของตน

10) ในการปฏิบัติงานร่วมกัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ไม่มากนัก เนื่องจากยังไม่เข้าใจกรมสอบสวนคดีพิเศษ จริง ๆ ว่าต้องการอะไร ระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษ กับภาคประชาชน ขณะนี้ดูเหมือนว่าร่วมการทำงานกันแค่เป็นครั้งคราว ไม่มีความต่อเนื่องต้องการให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีการทำงานที่เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ และยังคงใช้เวลาในการทำงานร่วมกันให้มากกว่านี้ เครือข่ายฯ จึงจะมีความมั่นใจมากกว่านี้

11) ประชาชนบางส่วนยังไม่รู้จักกรมสอบสวนคดีพิเศษ เด็กและเยาวชนยังไม่รู้จักเช่นกัน กรณีเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อการทำงานร่วมกัน เนื่องจากการทำงานร่วมกันจักเกิดขึ้นได้ภายใต้การไว้วางใจกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน มีความจริงใจต่อกัน ซึ่งต้องพิสูจน์ด้วยการกระทำ พฤติกรรม มิใช่คำพูด นอกจากนี้ในช่วงแรกสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายฯ ไม่เข้าใจว่าตำรวจกับ DSI มีความแตกต่างกันอย่างไร แต่เมื่อได้รับการอบรมให้ความรู้และอธิบาย ประชาชนได้รับการอบรมให้ความรู้ และอธิบาย ประชาชนที่มาสมัครเป็นเครือข่ายเข้าใจและมีความรู้ด้านแจ้งข่าวการเขียนคำร้องต่าง ๆ ก็ทำให้สมาชิก สื่อสารต่อกันไปในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีสมาชิกเครือข่ายฯ บางกลุ่มที่ยังไม่สามารถแยกแยะประเด็นในการปฏิบัติงานได้ว่ารูปแบบไหนเป็นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายฯ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

รูปแบบไหนเป็นเครือข่ายฯ ของตำรวจ เป็นต้น

12) ระบบราชการเองเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเอง กล่าวคือระบบราชการส่วนใหญ่ยังรวมศูนย์อำนาจการสั่งการ ระบบงบประมาณที่ต้องมีการวางแผนงานโครงการไว้ล่วงหน้า เพื่อทำคำขอตังงบประมาณและบรรจุไว้ในแผนงาน ส่วนแผนงานยังมีแผนงานระยะสั้น ระยะยาว แต่สถานการณ์ในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต (Dynamic) แม้จะอ้างว่าแผนที่ดีต้องมีความยืดหยุ่น (Flexibility) มีความเป็นไปได้ (Feasibility) ก็ตาม จะทำอย่างไรให้การวางแผนทั้ง Top Down และ Bottom up จะทำอย่างไรให้เป็นการสื่อสารสองทาง (Two Ways Communication) หรือเจ้าหน้าที่รัฐอาจต้องตั้งคำถามว่า ทำไมต้องสั่ง ถ้าไม่สั่งเปลี่ยนเป็นสนับสนุนได้หรือไม่

4. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

1) ควรมีการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมพิเศษในหลากหลายประเด็น ที่มีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิมนุษยชน ยาเสพติด เป็นต้น เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งการอบรมเรื่องการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ในการร่วมมือกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และในการจัดอบรมแต่ละครั้งควรมีการกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน รวมทั้งควรมีการ

ประชาสัมพันธ์ให้กับคนในชุมชนทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งแกนนำเครือข่ายฯ ได้ให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า ในการดำเนินงานเครือข่ายฯ นั้น ความเหมาะสมในการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) นั้นก็อยู่ได้ในระดับหนึ่ง แต่ประชาชนยังต้องการความรู้ให้มากกว่านี้ มีการบูรณาการศาสตร์อื่น ๆ ให้มีความหลากหลาย มีความรู้ด้านวิชาการและให้หลาย ๆ ฝ่ายเข้าร่วมในการบูรณาการ เช่น นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการทำเป็นรูปแบบให้ชัดเจนแล้วค่อย ๆ พัฒนาให้ถึงขีดสุดจนทำให้มีประสิทธิภาพ

2) เนื่องจากจากประเด็นการอบรมให้ความรู้ ควรมีการให้ความรู้กับเครือข่ายฯ เพิ่มเติมในเรื่องใหม่ ๆ ด้านอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นในสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมในการป้องกันอาชญากรรม เมื่อประเทศของเรากำลังก้าวเข้าสู่อาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ว่าเครือข่ายฯ ควรจะทำอย่างไร จะมีผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร เพื่อจะทำให้ประชาชนที่เป็นเครือข่ายฯ สามารถเฝ้าระวังและช่วยกันป้องกันอาชญากรรมให้กับชุมชนได้ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ประชาชนซึ่งเป็นเครือข่ายฯ สามารถเฝ้าระวังอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยิ่งไปกว่านั้นจะทำอย่างไรให้เกิดความสำเร็จกับประชาชนที่มีพื้นที่ติดเขตชายแดนของประเทศ รวมทั้ง ควรอบรมให้ความรู้ในด้านการสื่อสารที่ทันสมัยแก่เครือข่ายฯ เช่น การ online จะทำให้เครือข่ายฯ สามารถสื่อสารกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในด้านการรับ-ส่ง ข่าวสาร การแจ้งข้อมูลต่าง ๆ ให้กับ

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ได้ทันต่อสถานการณ์

3) ควรมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้การปฏิบัติงานร่วมกัน รวมทั้งทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์มาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ให้กับเครือข่ายและชุมชน เพื่อจะได้เพิ่มพูนสิ่งใหม่ ๆ มีความรู้ทันต่อสถานการณ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชนได้ นอกจากนี้แกนนำฯ บางส่วนมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเครือข่ายฯ นั้นไม่จำเป็นต้องมีหลายเวที แต่ควรให้ความสำคัญกับแกนนำหรือผู้เข้าร่วมที่เป็นเครือข่ายทั่วประเทศ และมีการติดต่อสื่อสารทำงานคอยร่วมมือกันและปรึกษาหารือพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือซึ่งกัน ระหว่างเครือข่ายทั่วประเทศ คือ มุ่งเน้นการประสานความร่วมมือด้านคุณภาพของกิจกรรม มากกว่าด้านปริมาณ

4) ควรจัดระบบเครือข่ายให้เป็นระบบ มีการวางแผนการทำงานร่วมกับหน่วยงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยตรง และทำอย่างต่อเนื่องยั่งยืนมีการสื่อสารกันตลอดเวลา สะดวกในการแจ้งข่าวต่าง ๆ ทำให้เกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ควรมีแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในเรื่องของเครือข่ายประชาชนให้มีความเข้มแข็ง เพราะภาคประชาชนในประเทศไทยยังคงอ่อนแออยู่ ก็ต้องเสริมความแข็งแรงของเครือข่ายให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการจัดระบบในเรื่องของการแบ่งกลุ่มเครือข่ายเฉพาะพื้นที่พิเศษ เช่น พื้นที่มีอำนาจอิทธิพลสูง จะมีการกระทำความผิดจำนวนมาก เป็นพื้นที่

สีแดง หน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรมีการวางแผนและกำหนดมาตรการพิเศษ มากกว่าพื้นที่ทั่วไป เช่น มาตรการการดูแล เครือข่ายๆ การใช้วิธีการสื่อสารแบบทันสมัย และรวดเร็ว มีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าไปดูแลเป็นพิเศษเป็น ระยะเวลา เช่น พื้นที่จังหวัดเลย เรื่องแร่เถื่อน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับเครือข่ายๆ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

5) ควรมีหน่วยงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยจะเพราะไว้ดูแลเครือข่าย สมาชิก เครือข่ายให้ความเชื่อมั่นกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพราะเห็นว่าเป็นหน่วยงานพิเศษที่สามารถปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ต้องการให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบกับเครือข่ายโดยตรง เข้าถึงชุมชน สามารถให้สมาชิกเครือข่ายติดต่อประสานงาน ได้สะดวกรวดเร็วและยังยืนยันทั้งในการแจ้งข่าว และขอความช่วยเหลือในเรื่องความปลอดภัยของเครือข่าย

6) ควรมีหน่วยงานภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย เนื่องจากการตั้งเครือข่ายภาคประชาชน อย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ อาจจะต้องมีแกนนำ หรือมีที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำในเรื่อง การวางแผนในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งแกนนำ เครือข่ายๆ มีความคิดเห็น ว่า ควรทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในทางวิชาการ ส่วนการปราบปรามควรร่วมมือกับทหาร ตำรวจ โดยให้ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) เป็นศูนย์กลาง ในการบูรณาการองค์ความรู้ แล้วนำมาสู่ ประชาชนให้เป็นรูปธรรม อาจจะมีการทำ

โครงการนำร่องเป็นความรู้แบบกระจายสู่ ท้องถิ่น โดยให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) เป็นหน่วยงานกลางและมีการส่งต่อไปยัง ท้องถิ่น แต่การส่งไปยังท้องถิ่นต้องมีการ ประเมินในแต่ละท้องถิ่นนั้นว่ามีศักยภาพ เพียงพอ และเล็งเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ต้องดูว่าท้องถิ่นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความน่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจแล้วกำหนดให้เป็น ท้องถิ่นนำร่อง ซึ่งอาจก่อให้เกิดเป็นนวัตกรรม ใหม่ของสังคมเครือข่ายกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และสามารถนำไปพัฒนาได้ทั่วประเทศ

7) สมาชิกบางท่านมีความเห็นว่าเพื่อให้ การปฏิบัติงานได้รับความสะดวกในการ ติดต่อดูประสานงานกับหน่วยงานราชการ รวมทั้งเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้เป็นสมาชิก เครือข่ายภาคประชาชน ได้รับการอบรม หรือ ผ่านการเรียนรู้และเข้าใจกระบวนการปฏิบัติ งานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรจะมี ประกาศนียบัตร หรือบัตรประจำตัวสมาชิก เครือข่ายเพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน การสร้างความตระหนักให้แก่คนในชุมชนให้มีความรัก และหวงแหนทรัพยากรในชุมชน รวมทั้งให้ มีความร่วมมือร่วมใจกันในการสร้างความ สงบสุขที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งถ้าประชาชนมีความตระหนักและมีส่วนร่วมกับชุมชนแล้ว การรวมกลุ่มกันในการปฏิบัติงานเพื่อเป็น ประโยชน์แก่ชุมชนเองก็เป็นเรื่องที่สามารถ ทำได้ จนสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายๆ ที่เข้มแข็งต่อไป

8) ทางศูนย์เครือข่ายๆ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรมีนโยบายในการติดตามประเมินผล การดำเนินงานของเครือข่ายที่ชัดเจน เป็น รูปธรรม เป็นระยะ แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนา

ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ของเครือข่ายๆ นั้น ๆ รวมทั้งกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการสร้างเครือข่ายใหม่ในการปฏิบัติงาน การป้องกันอาชญากรรมในชุมชน ร่วมกันกับการพัฒนาเครือข่ายเดิมที่มีอยู่ให้ มีการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และควรมีการประเมินเครือข่ายๆ ทุกด้านเพื่อใช้ปรับปรุง แก้ไขระบบเครือข่ายๆ นำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ

9) ควรมีงบประมาณในการดำเนินงานมาสนับสนุนการทำงานเป็นระยะ แต่ไม่จำเป็นต้องจำนวนมาก เป็นงบประมาณเพื่อช่วยในการทำงานเท่านั้น พร้อมทั้งประเมินผลการทำงานเป็นระยะ ถ้าผลงานออกมาก็ช่วยเหลือในการทำงานต่อไป

10) ควรมีการวางระบบตรวจสอบข้อมูลของผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชน โดยหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ และชุมชน ช่วยกันตรวจก่อนที่จะมีการรับเข้ามาเป็นเครือข่ายๆ โดยมีการตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจสอบก่อนจะรับเข้ามาเป็นสมาชิก รวมทั้งการคัดเลือกแกนนำเครือข่ายๆ ด้วย เพื่อให้ได้บุคคลที่มีประสิทธิภาพ มีจิตสาธารณะ มีความตั้งใจ มีอุดมการณ์ ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นกับประโยชน์ส่วนตัว โดยเฉพาะเงินงบประมาณของโครงการ และผู้ที่เข้าร่วมนั้นต้องเข้ามาโดยสมัครใจเท่านั้น

11) ควรให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเฝ้าระวังอาชญากรรมมากกว่านี้ ซึ่งในประเด็นนี้แกนนำเครือข่ายๆ มีความคิดเห็นว่าควรมีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน การกระทำ ความผิดด้วย เพราะสามารถเก็บอย่างรวดเร็ว

และจะได้พยานหลักฐานจำนวนมาก เนื่องจากในชุมชนเองสามารถเข้าถึงพยานได้อย่างรวดเร็วและง่ายกว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามก็ควรได้รับความรู้ในเรื่องดังกล่าวก่อนที่จะมีการดำเนินงานมีส่วนร่วมในส่วนนี้

■ อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องเครือข่ายภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ

กระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการที่ประชาชนเข้ามารวมตัวกันในการเป็นเครือข่ายชุมชนนั้น เป็นการร่วมมือของสมาชิกในชุมชนโดยความสมัครใจในการเข้ามาทำงานเพื่อชุมชน เนื่องจากการเห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการร่วมมือกัน คือ ความสงบเรียบร้อยของชุมชนที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นการลดปัญหาอาชญากรรมคดีพิเศษในชุมชน อย่างไรก็ตามกระบวนการของการร่วมมือกันในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้น เป็นกระบวนการที่เป็นการรวบรวมความต้องการ ความวิตกกังวล ความคาดหวัง และค่านิยมต่างๆ ของชุมชน ไว้เพื่อให้เป็นกระบวนการในการตัดสินใจของประชาชนชนในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

โดยเครือข่ายชุมชนนั้นเป็นการร่วมมือกันของบุคคล 3 กลุ่ม ก็คือ กลุ่มแรก คือ กลุ่มประชาชนในชุมชน (สมาชิกทั่วไป) กลุ่มต่อมา คือ กลุ่มอาสาสมัครในชุมชน ซึ่งกลุ่มนี้เป็น

สมาชิกของกลุ่มอาสาสมัครในชุมชนอยู่แล้ว ได้แก่กลุ่มเครือข่ายการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ของ ปปส. และกลุ่มอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ มีการดำเนินงานหรือเป็นกลุ่มเครือข่ายเดิมใน ชุมชนอยู่แล้ว และ กลุ่มสุดท้ายได้แก่ หน่วยงาน ภาครัฐได้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมสอบสวน คดีพิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มหลักในการจัดตั้งกลุ่ม เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกัน อาชญากรรมคดีพิเศษ โดยการให้ข้อมูลกับ ประชาชนในชุมชน เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นประสาน งานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน และภาครัฐเองก็มีหน้าที่เข้ามาสนับสนุนการ ดำเนินงานของเครือข่าย เช่นการให้ความรู้ ต่าง ๆ แก่เครือข่าย รวมทั้งการสนับสนุนให้มี กิจกรรมร่วมกันระหว่างเครือข่ายในแต่ละพื้นที่ กล่าวได้ว่ากระบวนการในการเข้าร่วมเป็นกลุ่ม เครือข่ายนั้นเป็นการสร้างฉันทามติ ข้อตกลง ร่วมกันอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ระหว่างภาครัฐ กับภาคประชาชนในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องรวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากอาชญากรรมคดีพิเศษ เป็นปัญหากระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นรูปธรรมปรากฏชัดเจนดังกล่าวมาแล้ว และ ภาคประชาชนรวมตัวเรียกร้องขอให้กรมสอบสวน คดีพิเศษเข้ามามีการสนับสนุนยกขีดความสามารถ พัฒนาศักยภาพของกลุ่ม/องค์กร ขยายเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังในการ เปลี่ยนแปลง กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ทำหน้าที่ อำนวยความสะดวกด้วยการจัดเวทีให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ เทคนิค ในการทำงาน จนกลายเป็นเครือข่ายเชื่อมโยง

ภายในจังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ ดังนั้นองค์กรเครือข่ายนี้จึงเป็นองค์กรเครือข่าย ของประชาชน เพื่อประชาชน โดยประชาชน อย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ากระบวนการ ในการสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้สอดคล้องกัน การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในลักษณะ ภายในตัวเอง คือการร่วมมือกันของประชาชน กับเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กับภายนอก ซึ่งก็คือ ชุมชนกับรัฐ (เสรี พงศ์พิศ, 2548) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Leeder (อ้างใน จิราภรณ์ ศรีคำ, 2547) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ ก็ต่อเมื่อ กิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทัศนคติ และค่านิยมของตน มีคุณค่าสอดคล้อง กับผลประโยชน์ของตน ตลอดจนมีเป้าหมาย ที่จะส่งเสริมและปกป้องรักษาผลประโยชน์ ของตน สอดคล้องกับสิ่งที่ตนได้มาหรือหวัง เอาไว้ นอกจากนี้การเกิดขึ้นของเครือข่ายๆ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้นสอดคล้องกับ แนวคิดด้านองค์ประกอบของเครือข่าย ตาม แนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) และ กระบวนการเกิดขึ้นของเครือข่ายของ กาญจนา แก้วเทพ (2538) คือ การเกิดเครือข่าย ภาคประชาชนนั้น ต้องประกอบด้วย สมาชิกของ เครือข่ายที่มีมุมมองร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีกระบวนการเสริมสร้าง ซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน นอกจากนี้แล้วคนในชุมชนต้องมีความตระหนักถึงความจำเป็นในการเป็น เครือข่าย จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการร่วมตัวกัน

เช่นการตระหนักถึงสภาพปัญหาาร่วมกันของชุมชน เป็นต้น และเมื่อเป็นสมาชิกของเครือข่ายแล้วได้มีการกำหนดบทบาทาร่วมกัน รวมทั้งบทบาทในการกำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่ายาร่วมกันในการดำเนินงานต่อไป อย่างไรก็ตามกระบวนการในการสร้างเครือข่ายนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรมสอบสวนคดีพิเศษก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงาน จึงกล่าวได้ว่าเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้นเป็นลักษณะของเครือข่ายแนวตั้ง (ประภาพรรณ อุณอบ, 2552) คือ เป็นลักษณะของเครือข่ายที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน โดยหน่วยงานของรัฐมีส่วนในการอุปถัมภ์เครือข่ายๆ ในแต่ละพื้นที่อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relation) แนวคิดนี้จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ สนับสนุนการจัดตั้งรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการป้องกันตนเองให้พ้นภัยจากอาชญากรรม และยังสามารถพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียใหม่ให้เป็นผู้สนับสนุน และให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม โดยเน้นบทบาทของชุมชนเป็นหลัก

เมื่อพิจารณารูปแบบของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษจะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการใช้อำนาจและมีบทบาทในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการมีส่วนร่วมของ Ornstein (อ้างใน ชูชาติ พ่วงสมจิตต์, 2540) คือการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยรูปแบบใน

การดำเนินงานมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนต่อการแจ้งเบาะแส การเฝ้าระวังให้แก่กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นรูปแบบการทำงานที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลอาชญากรรมคดีพิเศษที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นได้ว่าการแจ้งเบาะแสนั้นจะเป็นในรูปแบบของการที่เครือข่ายได้มีการสอดส่องดูแลความเป็นไปของคนในครอบครัว และคนในชุมชน กล่าวคือเป็นการเป็นลักษณะของการเฝ้าระวังอาชญากรรมที่เกิดขึ้น หรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในชุมชน และเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยของคนในชุมชนก็จะมีการร่วมกันรับฟังความคิดเห็น และจะแจ้งเบาะแสของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้กับหน่วยงานภาครัฐ ก็คือศูนย์เครือข่ายภาคประชาชนของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั่นเอง และก่อนที่จะมีการดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐก็จะมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ เช่น ขอบเขตของอาชญากรรมคดีพิเศษ บทบาทของกรมสอบสวนคดีพิเศษและบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วม ไม่เพียงแต่หน่วยงานภาครัฐจะให้ความรู้กับประชาชนเท่านั้น เครือข่ายชุมชนเองในบางที่ก็จะมีการดำเนินงานในเชิงรุก คือการให้ความรู้กับประชาชนในหมู่บ้าน และการจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งการจัดกิจกรรม/เวทีในการรับฟังความคิดเห็นนั้นจะเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายกับหน่วยงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั่นเอง นอกจากนี้เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม

ภาคประชาชนที่มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับภาครัฐมาก่อนและคุ้นเคยกับการทำงานตามรูปแบบที่เคยทำงานร่วมกับองค์กรอื่นมาก่อน ดังนั้นแนวทางในการดำเนินงานจึงไปเป็นสิ่งที่แปลกใหม่แก่เครือข่ายภาคประชาชนในการดำเนินงานต่างๆ

การสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังอาชญากรรมคดีพิเศษตลอดจนการสร้างแหล่งข่าวที่ดี ล้วนแล้วแต่เป็นทั้งการป้องกันอาชญากรรมและการปราบปรามอาชญากรรมโดยประชาชนที่มีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมคดีพิเศษ จากรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องแนวทางการจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ของ สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ (2549) และ วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) ที่มีความคิดเห็นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยการจัดการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงาน สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย

ดังนั้นการมีเครือข่ายเฝ้าระวังอาชญากรรมคดีพิเศษที่ดีการมีแหล่งข่าวที่ดี ย่อมเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมภาคประชาชน ถ้าหากองค์กรเครือข่ายได้รับการพัฒนาขีดความสามารถมีความรู้ มีทักษะ

สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเข้มแข็งพร้อมได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากกรมสอบสวนคดีพิเศษแล้ว ย่อมเป็นการตัดช่องโอกาสมิให้เกิดการกระทำ เพราะว่าเครือข่ายอยู่ในพื้นที่ หากจะกระทำผิดหรือการเคลื่อนไหวขององค์กรอาชญากรรม เครือข่ายประชาชนจะทราบได้ทันที ซึ่งความจริงแล้วประชาชนในพื้นที่ที่จะทราบข้อมูลเป็นอย่างดี ซึ่งการที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร การรับฟังความคิดเห็นต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจร่วมกัน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการดำเนินงานหรือประสานงานร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนนั้น สอดคล้องกับการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ International Association for Public Participation (www.iap2.org) แต่อย่างไรก็ตามระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้นยังไม่ครบถ้วนตามแนวคิด International Association for Public Participation คือการขาดการเสริมอำนาจแต่เครือข่ายภาคประชาชนในการตัดสินใจในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ

เมื่อพิจารณาในรูปแบบการเฝ้าระวังของเครือข่ายฯ เป็นการป้องกันอาชญากรรมที่ตรงกับทฤษฎีป้องกันอาชญากรรม (พรชัย ชันดี, 2553) ซึ่งเครือข่ายฯ ได้ใช้รูปแบบทั้งการป้องกันทั่วไปและการป้องกันโดยเฉพาะเจาะจง ทฤษฎีการป้องกันนั้นก็สามารทำได้อย่างเต็มรูปแบบ ก็ถือว่าเป็นการป้องกันอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีกับชุมชนเป็นอย่างมาก ไม่ให้เกิดความสูญเสียจาก

อาชญากรรมและยังเป็นผลดีกว่าการปราบปรามที่ปล่อยให้อาชญากรรมเกิดขึ้นก่อนแล้วค่อยตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่อย่างไรก็ตาม การปราบปรามก็คงต้องดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งให้ผู้ที่จะคิดจะกระทำความผิด เกิดการเกรงกลัว แต่หน้าที่ดังกล่าวก็ต้องเป็นหน่วยงานของรัฐ ดังเช่น กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ที่ดำเนินการอยู่ และพิจารณาจากการป้องกัน อีกอย่างหนึ่งของเครือข่ายๆ คือการป้องกันแบบเฉพาะเจาะจง คือ กรณีที่ชุมชนใดเป็นพื้นที่ ที่มีการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก หรือเฉพาะคดีประเภทหนึ่งประเภทใดที่มีจำนวนมากในชุมชน ก็ควรจะมีการวางแผนและกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังคดีประเภทนั้นเป็นพิเศษ เช่น คดีการค้ายาเสพติด ก็จะมีการตั้งเป็นแกนนำและมีการแบ่งหน้าที่กันเฝ้าระวังหรือเพิ่มจำนวนผู้เฝ้าให้มากขึ้น หรือกำหนดรูปแบบพิเศษเฉพาะคดีประเภทนี้ โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งทำให้การป้องกันนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นอกจากนี้แล้วยังมีอีกอย่างหนึ่งเมื่อดูจากการทำงานของเครือข่ายกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) แล้วยังตรงกับทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (social control) ที่ใช้สังคมเป็นการควบคุมดูแลกันเองในด้านอาชญากรรมยิ่งทำให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบันที่มีประชากรจำนวนมากและมีความหลากหลายทางสังคม ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงานรัฐบาลที่ไม่เพียงพอต่อการควบคุมทางสังคม จะทำให้เป็นการป้องกัน แก้ไข และควบคุมอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยตรง มีความ

ยั่งยืน จากการที่เครือข่ายๆ ได้ใช้วิธีการดูแลลูกหลานของตัวเองก่อนเป็นหลักที่จะช่วยกันดูแล ควบคุมการเฝ้าระวังทางสังคมกันเองก่อน และมีการแก้ไขการกระทำความผิดของคนในชุมชนเบื้องต้น มีการห้ามปรามตักเตือน ทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดไม่กล้ากระทำความผิด เพราะกลัวคนในสังคมจะไม่ยอมรับ แต่เมื่อสังคมทำการควบคุมแล้วผู้ที่คิดกระทำความผิดไม่ยอมรับการควบคุมโดยสังคมเครือข่ายๆ ก็จะมีการแจ้งให้หน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาจัดการต่อไป การควบคุมทางสังคมในลักษณะของเครือข่ายภาคประชาชน มีลักษณะหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Social Control) หากปราศจากการควบคุมทางสังคมแบบไม่เป็นทางการ ระบบงานยุติธรรมจะเต็มไปด้วยอาชญากรรมและไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษนั้นไม่ได้เป็นการดำเนินงานแบบราบรื่น ในการดำเนินงานนั้นย่อมเกิดปัญหาและเป็นปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ความไม่เข้าใจในปัญหาของพื้นที่ และการประสานงานร่วมกันพื้นที่ และความไม่ชัดเจนของการดำเนินงานในบางส่วน ส่วนปัญหาที่เกิดจากภาคประชาชนได้แก่ความเข้าใจในลักษณะการดำเนินงานด้านเอกสาร และการขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานภาครัฐ รวมทั้งความปลอดภัยของประชาชนเองในการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับภาครัฐ เป็นต้น อย่างไรก็ตามภาคประชาชนเองก็ได้มีการเสนอแนะแนวทางต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในรูปแบบ

เดียวกันและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาคีรัฐกับเอกชนเพื่อการดำเนินงานเป็นมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งแนวความคิดการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายนั้นเป็นสัญญาณที่ดีในการประสานความร่วมมืออย่างยั่งยืนต่อไปตามแนวคิดของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่ยั่งยืนต่อไป (ประภาพรรณ อุ่ณอบ, 2552) คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทบทวนปัญหาในเรื่องการดำเนินงานเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

แนวความคิดเครือข่ายเฝ้าระวังอาชญากรรมคดีพิเศษ และการสร้างแหล่งข่าวของกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงกล่าวได้ว่าเป็นการทำงานอย่างมีระบบและมีรูปแบบที่ชัดเจน นอกจากนี้ผู้ศึกษามั่นใจว่าการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ต่างๆ จะเป็นการเฝ้าระวังและช่วยตรวจสอบ ตลอดจนตัดโอกาส/ยับยั้งการกระทำผิดได้ ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ การคุ้มครองพยาน ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้กรมสอบสวนคดีพิเศษควรสร้างความเชื่อมั่นในการคุ้มครองพยาน และแจ้งสิทธิประโยชน์ต่อประชาชนในการมีส่วนร่วมต่างๆ เน้นการรักษาความลับการสื่อสารได้ตอบที่ปลอดภัยต่อไป

▣ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) กรมสอบสวนคดีพิเศษควรเสริมสร้างให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนให้มากขึ้นทั้งด้านวิถีคิด และการปฏิบัติรวมทั้งส่งเสริมให้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม และผลของการ

เฝ้าระวังว่ามีประโยชน์กับสังคม ชุมชนมากน้อยแค่ไหน จะทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายๆ มากขึ้น

2) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของภาครัฐควรมีการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนให้ดียิ่งขึ้นโดยผู้ที่ลงพื้นที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่

3) ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานในด้านความร่วมมือของเครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรม

4) ควรมีการให้ความรู้ในกระบวนการ และขั้นตอนในการแจ้งเบาะแสแก่หน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งการกรอกแบบฟอร์มต่างๆ ในการแจ้งข่าวแก่หน่วยงานภาครัฐ

5) ในการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนนั้นควรคำนึงถึงปัญหาของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่แท้จริง และจะได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น

6) ควรมีการขยายช่องทางในการติดต่อสื่อสาร และประสานความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

7) กรมสอบสวนคดีพิเศษควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะกับแต่ละพื้นที่ โดยให้เครือข่ายๆ มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งความรู้ที่ทางเครือข่ายๆ ต้องการ ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้ความผูกพันกับเครือข่ายและทำให้เครือข่ายเกิดความเชื่อมั่นต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ

8) แคนนำเครือข่ายภาคประชาชนควรส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายและประชาชนในชุมชนให้มีความรู้ในด้านต่างเช่นกฎหมาย ด้านการป้องกัน โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานในชุมชนเช่นหน่วยงานการศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในพื้นที่ หน่วยงานปกครองท้องถิ่น (อปท.) เป็นต้น มาจัดการอบรมให้ความรู้กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

9) แคนนำเครือข่ายภาคประชาชนควรมีการจัดระบบการสื่อสารกันเองอย่างทั่วถึงในเครือข่ายกันเองและนอกเครือข่ายเพื่อสามารถแลกเปลี่ยนความรู้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ในการป้องกันอาชญากรรมของชุมชน และเป็นการสื่อสารที่ทันสมัยและรวดเร็ว

■ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรจัดทำแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และกำลังคนให้เหมาะสมกับภารกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้เกิดนโยบายของหน่วยงานอย่างจริงจัง มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

2) กรมสอบสวนคดีพิเศษควรมีนโยบายในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงาน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในองค์กรและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เพิ่มมากขึ้น

3) ควรมีนโยบายในการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เครือข่ายทั่วประเทศได้มีการรู้จักกัน และได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกัน

และกัน เกิดความสามัคคี สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายทั่วประเทศ

4) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ควรมีนโยบายในการรับการแจ้งข่าวจากเครือข่ายๆ ในคดีอาชญากรรมทุกเรื่อง ถึงแม้ไม่ใช่คดีพิเศษ เพราะสามารถนำมาคัดกรอง และอาจจะนำเข้าสู่คณะกรรมการพิจารณา เพื่อเป็นคดีพิเศษได้ แต่ถ้าไม่เข้าจริงๆ ก็ได้ส่งต่อไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เป็นการควบคุมติดตามคดีไปในตัวด้วย ทำให้เครือข่ายๆ มีความมั่นใจในกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) จะทำให้เครือข่ายๆ มีความเข้มแข็งและเพิ่มจำนวนมากขึ้นทั่วประเทศ

5) ควรมีนโยบายในการพัฒนาแกนนำหรือผู้นำในแต่ละเครือข่าย ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสพัฒนาตนเองเรียนรู้กระบวนการทำงาน เพื่อสร้างประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากช่วยลดช่องว่างระหว่างสมาชิกกับผู้นำ ตลอดจนการควบคุมผู้นำของตนเอง หรือเกิดสถานะการเรียนรู้ร่วมกันเท่าทันกันนั่นเอง

กล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังการเกิดอาชญากรรมคดีพิเศษสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในลักษณะของการที่คนในชุมชนมีความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยในชุมชนที่อยู่อาศัย รวมทั้งการได้รับความร่วมมือจากภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ทำให้เห็นภาพสะท้อนของการตัดสินใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย โดยมีเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างชัดเจน ส่วนในรูปแบบการดำเนินงานนั้นจะเป็นการ

ประสานความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการเฝ้าระวัง การสอดส่องดูแลความปลอดภัยในชุมชน รวมทั้งการแจ้งเบาะแสต่าง ๆ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกรมสอบสวนคดีพิเศษ นอกจากนี้รูปแบบอีกอย่างหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วมคือ การจัดกิจกรรมในการให้ความรู้จากหน่วยงานของรัฐและการมีเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ในเรื่องการดำเนินงานในการป้องกันอาชญากรรมคดีพิเศษ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีของการประสานความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้นกรมสอบสวนคดีพิเศษควรให้ความสำคัญในการประสานความร่วมมือ และควรมีการพัฒนาเครือข่ายเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป

■ บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน : โดย ถียมมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : สภาคากทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา
กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2544). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เด็อนตุลา.
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทซีตเซสมิเดีย จำกัด.
จารุวรรณ ชาวศรีทอง. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม : รูปแบบปัญหาอุปสรรคและแนวทางใน

อนาคต. รายงานการวิจัย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

จิราภรณ์ ศรีคำ. (2547). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนวชิรวิทย์ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เฉลิมเกียรติ ศรีวรขาน. (2555). นวัตกรรมกระบวนการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจไทยในศตวรรษที่ 21. นทบุรี : เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นทบุรี: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

ชัยชัย ไหมวันทา. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการควบคุมและป้องกันอาชญากรรมในเขตท้องที่ สน.ราชบุรีบูรณะกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2547). (บรรณาธิการ). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เด็อนตุลา.

ประภาพรรณ อุ่อบ. (2552). เครือข่าย: กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาอย่างบูรณาการเชิงพื้นที่. กรุงเทพฯ: หจก. เอส.พี.กราฟฟิค พรินเพรส พรินติ้ง.

ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์. (2526). “การพัฒนาชุมชนวิธีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชน” นิตยสาร ประชาสงเคราะห์. ปีที่ 26 ฉบับที่

- 4 (ก.ค.-ส.ค.2526.)
- พีระ พรนวม. (2544). **ศรัทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.** วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาศ. (2551). **การบริหารสังคม ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก.** กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **“นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน”** วิทยานิพนธ์ของ (บรรณาธิการ). การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การพัฒนา. กรุงเทพฯ : คัดดีโสภาการพิมพ์.
- พรชัย ชันดี. (2553). **ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัยและนโยบายประยุกต์.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สุเนตรฟิล์ม.
- พงษ์ธร ธัญญสิริ. (2552). **กระบวนการยุติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนยุติธรรมชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ และ ปารีชาติ พงษ์ชัยศรี. (2553). **ความยุติธรรมในความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนในชนบทไทย.** วารสารกระบวนการยุติธรรม. ปีที่ 3 เล่มที่ . 89-108.
- ยุติธรรมชุมชน หนทางสู่สังคมแห่งความเป็นธรรม: รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง วันจันทร์ที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2550 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจชุมชน.** (เจมแอลเคเรตัน). กรุงเทพฯ: ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- สากล สถิตวิทยานนท์. (2532). **ภูมิศาสตร์ชนบท.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 22 ธันวาคม 2556 จาก <http://www.opdc.go.th/>
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). **วัฒนธรรมองค์กรของโลกยุคใหม่ เครือข่าย ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง.** กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ศูนย์เครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาชน. (2556). **คู่มือเครือข่ายดีเอสไอภาคประชาชน.** กรุงเทพฯ: กรมสอบสวนคดีพิเศษ.
- อคิน ระพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : คัดดีโสภาการพิมพ์.
- อัณณพ ชูบำรุง. (2528). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน** ในรายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน: รูปแบบปัญหาอุปสรรคและแนวทางในอนาคต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์. (2550). **ความเชื่อมโยงของเครือข่ายยุติธรรมชุมชนกับการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ**

และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:

กระทรวง ยุติธรรม

Cohen, J.M., Uphoff, N.T. (1980).

**“Participation’s Place in Rural
Development Seeking Clarity Through
Specificity”** World Development. Vol.8.

Cox, S. and Wade, J.E. (1998). **The Criminal**

Justice Network : an Introduction.

Boston : McGraw-Hil

International Association for Public

Participation เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 ตุลาคม

2556. จาก www.iap2.org/

